

2025-05-28
KN2025/01161**Klimat- och näringslivsdepartementet**

Verket för innovationssystem

Mäster Samuelsgatan 56
101 58 Stockholm

Uppdrag till Verket för innovationssystem att genomföra insatser för samverkansbaserad forskning och innovation inom excellenskluster för banbrytande och strategisk teknik

Regeringens beslut

Regeringen ger Verket för innovationssystem (Vinnova) i uppdrag att inom sitt verksamhetsområde utveckla och genomföra insatser för samverkansbaserad forskning och innovation inom banbrytande teknik på för Sverige strategiskt viktiga teknikområden, med tillhörande finansiering, analyser och arbetsformer. Uppdraget är en del i genomförandet av satsningen på excellenskluster för banbrytande teknik som aviserades i regeringens forsknings- och innovationspolitiska proposition.

Syftet med uppdraget är att stärka och utveckla Sveriges befintliga styrkor inom viktiga teknikområden samt att utveckla nya förmågor inom framväxande teknik genom bransch- och sektorsöverskridande samarbeten. Uppdraget ska bidra till att säkerställa Sveriges relevans i globala värdekedjor för strategiskt viktiga teknikområden, främja Sveriges position som ett ledande innovationsland, stärka Sveriges nationella säkerhet, samt bidra till Sveriges långsiktiga konkurrenskraft.

Uppdraget ska omfatta följande för Sverige strategiskt viktiga teknikområden:

- artificiell intelligens och autonoma system,
- avancerad digital teknik, inklusive halvledare
- kvantteknik,
- energiteknik

- material- och produktionsteknik, samt
- bioteknik.

Vinnova ska leda arbetet och fördela medel till insatser för samverkansbaserad forskning och innovation inom områdena artificiell intelligens och autonoma system, avancerad digital teknik, inklusive halvledare, kvantteknik, material- och produktionsteknik, samt bioteknik. Regeringen avser att ge Statens energimyndighet i uppdrag att leda arbetet inom området energiteknik.

Excellenskluster för banbrytande teknik innehåller en öppen del som finansieras av Vetenskapsrådet och en strategisk del som finansieras av Vinnova. Genom detta uppdrag ges Vinnova ansvar för delar av satsningen.

Vinnova ska samarbeta med Vetenskapsrådet i ett gemensamt programkontor inom ramen för satsningen excellenskluster för banbrytande teknik. Syftet är att samordna Vetenskapsrådets och Vinnovas utlysningar inom excellenskluster för banbrytande teknik, samt verka för att satsningar sker inom alla teknikmognadsområden, från grundforskning till innovation. Vetenskapsrådet och Vinnova ska verka för synergier mellan satsningarna där det är relevant. Myndigheterna ska också nyttja gemensamma möjligheter till internationella samarbeten, särskilt inom EU. Myndigheterna ska, inom ramen för programkontoret, gemensamt ansvara för att satsningarna utvärderas. Myndigheterna ska årligen den 1 februari lämna en gemensam kortfattad rapport om arbetet till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet och Klimat- och näringslivsdepartementet).

Vinnova ska ta fram färdplaner för insatser inom respektive teknikområde i samverkan med relevanta aktörer. Färdplanerna ska redovisas skriftligen för Regeringskansliet (Klimat och näringslivsdepartementet) senast den 3 oktober årligen, med start 2026.

Vinnova ska vidareutveckla det kunskapsunderlag som redovisades till regeringen den 31 oktober 2024 inom ramen för uppdraget att identifiera och föreslå strategiska tekniker för Sverige (KN2024/00977). Det vidareutvecklade kunskapsunderlaget ska bygga på omvärldsanalys och en samlad bedömning av svenska styrkeområden och behov, samt på dialog med relevanta aktörer. Resultatet ska redovisas skriftligen i en rapport och

presenteras för Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 12 december 2025 och därefter den 3 oktober årligen.

Vinnova ska i genomförandet inhämta synpunkter från relevanta aktörer från stora och små teknik- och forskningsintensiva företag, branschorganisationer, forskningsfinansiärer, forskningsinstitut, myndigheter, regioner, universitet och högskolor samt utredningar och kommissioner.

För att skapa förutsättningar för en framtida extern utvärdering ska myndigheten ta fram en kortfattad plan för genomförande och insamlande av relevanta data. Planen och relevanta data med tillhörande dokumentation ska sparas.

Uppdraget innefattar att fördela medel till insatser som stärker Sveriges och svenska aktörers position inom strategiska teknikområden. Vinnova får under år 2025 använda 62 miljoner kronor för uppdraget från utgiftsområde 24, anslag 1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling. För efterföljande år beräknas uppdraget omfatta 143 miljoner kronor år 2026, 268 miljoner kronor år 2027 och 537 miljoner kronor år 2028, i enlighet med vad som aviserats i propositionen 2024/25:60, Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta (forsknings- och innovationspropositionen).

Vinnova ska under uppdragets genomförande löpande informera Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Närmare beskrivning av uppdraget

Uppdraget ges till följd av forsknings- och innovationspropositionen. Det bidrar också till genomförandet av regeringens kommande industristrategi. Uppdraget ska fokusera på strategiska teknikområden där Sverige redan har en stark position som behöver säkras och utvecklas. Vidare ska det fokusera på nya banbrytande teknikområden där Sverige behöver bygga kompetens och ta en position, samt teknikområden av betydelse för att minska sårbarhet och öka motståndskraften mot olika hot.

Uppdraget ska bidra till att ge förutsättningar för näringslivet att öka sina långsiktiga investeringar i forskning och utveckling i Sverige inom strategiska teknikområden. Uppdraget ska också bidra till att forskningsresultat och ny

kunskap omvandlas till kommersiella varor och tjänster. Uppdraget ska inkludera stöd till teknik- och forskningsintensiva små och medelstora företag.

Inom ramen för uppdraget ska myndigheten också möjliggöra behovsdrivna bilaterala och andra internationella forsknings- och innovationssamarbeten inom strategiska teknikområden. Uppdraget ska bidra till att svenska aktörer stärker samarbete med internationella aktörer inom de europeiska och globala innovations- och kunskapssatsningar där morgondagens spjutspetsteknik utvecklas.

I genomförandet av uppdraget bör myndigheten överväga nya former för stöd för banbrytande teknik, till exempel förkommersiell upphandling och beställarnätverk.

De snabba förändringarna i såväl omvärldsläget som utvecklingen inom teknik och vetenskap gör det nödvändigt att återkommande omvärdera behov och prioriteringar. Vinnova ska därför utveckla processer och arbetsformer som medger anpassningsbarhet och flexibilitet i genomförandet. Det är också viktigt att kunna föreslå nya eller justerade strategiska teknikområden. Kunskapsunderlaget ska bidra till en överblick av Sveriges position och förutsättningar inom utvecklingen av teknik med ett internationellt perspektiv. Arbetet behöver innefatta utveckling av datadrivna metoder och kompletteringar med fler datakällor samt framsyn.

Detta uppdrag ska komplettera Vinnovas övriga uppdrag inom teknik, exempelvis uppdraget att öka insatserna inom innovations- och forskningsprogrammet Avancerad digitalisering (KN2023/02784), uppdraget att stärka forskning och innovation för sjätte generationens trådlösa system, 6G (KN2024/00613) samt med innovationsprogrammet för civil-militära synergier som drivs gemensamt av Vinnova och Försvarmakten (Fö2024/00021).

Färdplaner ska utvecklas för varje teknikområde i syfte att kunna fungera som en vägledning för offentliga och privata insatser. Färdplanerna ska också innehålla en beskrivning av målbilder och önskat läge samt förväntade effekter om färdplanerna genomförs. De ska baseras på relevanta kunskapsunderlag inom områdena.

Skäl för regeringens beslut

Regeringen aviserade satsningen excellenskluster för banbrytande teknik i forsknings- och innovationspropositionen. Satsningen på excellenskluster för banbrytande teknik ska leda till att utveckla framtidens teknikområden samt strategiska teknikområden som kan stärka svenskt näringsliv och på sikt svensk konkurrenskraft. Det ska också möjliggöra att Sverige fortsatt ska kunna vara en ledande kunskaps- och tekniknation som är attraktivt för internationella talanger och investeringar. Excellenskluster för banbrytande teknik ska också möjliggöra goda förutsättningar för långsiktiga samarbeten inom olika teknikområden, både nationellt och internationellt.

Framväxande och annan strategiskt viktig teknik står alltmer i centrum för global geopolitisk konkurrens, och teknikutvecklingen har utrikes- och säkerhetspolitiska dimensioner. Ledarskap inom teknikutvecklingen kommer att ha stor betydelse för Sveriges konkurrenskraft, nationell säkerhet och den gröna omställningen. Den gröna omställningen kräver ny teknik för en snabb och effektiv klimatomställning och för att nå klimat- och miljömålen, vilket även skapar möjligheter för svenska företag. Strategiska teknikområden är även viktiga för Sveriges industriella bas och långsiktiga konkurrenskraft inom såväl befintlig som framväxande industri, som vilar på teknikintensiva produkter och tjänster. Strategiskt viktig teknik är även avgörande för människors hälsa och samhällets välbefinnande.

Inom EU-samarbetet har ambitionsnivån för innovation inom strategiska teknikområden höjts och inom ramen för kommissionens arbete med ekonomisk säkerhet vidtas åtgärder kring bland annat skyddsvärd teknik och kunskap. Uppdraget ska därför bidra till att vägleda regeringens ställningstaganden i diskussionerna inom EU, där Europeiska kommissionens arbete att stärka unionens ekonomiska säkerhet ska beaktas. När nationella och regionala prioriteringar sammanlänkas med europeiska prioriteringar kan positiva synergier uppstå.

Sverige kan inte vara ledande inom alla teknikområden, men kan bli ledande inom viss teknik om flera aktörer gemensamt kraftsamlar för att utveckla framväxande teknik. Uppdraget ska därför möjliggöra insatser som engagerar näringslivet, forskningsinstitut, universitet och högskolor, regioner samt andra aktörer för att Sverige ska kunna bli ledande inom viktiga teknikområden. Uppdraget ska även grundas på analyser av Sveriges behov, styrkor och position.

På regeringens vägnar

Ebba Busch

Richard Andersson

Kopia till

Statsrådsberedningen/EU, STRA, UND,
Justitiedepartementet/L4, PO,
Utrikesdepartementet/EUNA, HI, SP,
Försvarsdepartementet/ECH, EM,
Finansdepartementet/BA, DIS, DOF,
Utbildningsdepartementet/F, UH,
Arbetsmarknadsdepartementet/EUI,
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/US
Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte)
Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas)
Försvarets materielverk (FMV)
Försvarets radioanstalt (FRA)
Försvarsmakten
Inspektionen för strategiska produkter
Integritetsskyddsmyndigheten (IMY)
Kemikalieinspektionen
Kommerskollegium
Livsmedelsverket
Myndigheten för digital förvaltning (Digg)
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys)
Naturvårdsverket
Patent- och registreringsverket
Post- och telestyrelsen
Rymdstyrelsen
Statens energimyndighet
Säkerhetspolisen
Tillväxtverket
Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)
Vetenskapsrådet
Business Sweden
Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA)
Institutet för framtidsstudier
IVL Svenska miljöinstitutet
Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse
RISE Research Institutes of Sweden AB

Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI)
Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning
Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling
Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (MISTRA)
Stiftelsen för strategisk forskning
Stockholm Environment Institute (SEI)
Stockholm Resilience Centre
Svenskt Näringsliv
TechSverige
Teknikföretagen